

КЪРТ ВОНЕГЪТ НАУЧНА ФАНТАСТИКА

Превод от английски: Владимир Германов, 2000

chitanka.info

Преди години работех за „Дженеръл Електрик“, в Скенектади, изцяло заобиколен от машини и идеи за машини, така че написах роман за хора и машини и машините често надделяваха, както подобава на машини. (Казваше се „Механично пиано“ и наскоро беше издаден пак и с твърди и с меки корици.) И от оценките на критиката научих, че съм писател фантаст.

Не знаех това. Мислех, че пиша роман за живота, за нещата, които няма как да не виждам и чувам в Скенектади, един много реален град, непохватно забучен в мрачното *сега*. Оттогава съм главоболен обитател на чекмеджето с етикет „научна фантастика“ и бих искал да изляза, особено при положение че множество сериозни критици бъркат чекмеджето с писоар.

За да попаднеш в това чекмедже, очевидно трябва да забелязваш технологиите. Властва убеждението, че човек не може да е едновременно уважаван писател и да разбира как работи хладилника, точно както никой джентълмен не би могъл да се появи с кафяв костюм в града. Може би са виновни колегите. Завършващите английски език, знам, биват окуражавани да мразят химията и физиката и да се гордеят, защото не са тъпи, скучни, захлупени и ориентирани към войната като инженерите от всякаква разновидност. А нашите най-впечатляващи критици са завършили точно това и гледат с боязън на техниката до ден-днешен. За тях е естествено да презират научната фантастика.

Има и такива, които обожават да ги класифицират като научни фантасти и не им се иска един ден да бъдат известни единствено като романисти или автори на къси разкази, които споменават, наред с други неща, плодовете на изследванията и техниката. Те са доволни от съществуващото положение, защото колегите им ги обичат по начина, по който би трябвало да са се обичали членовете на големите семейства. Научните фантасти се срещат често, утешават се и се хвалят едни други, разменят си гъсто изписани писма от по двайсет и повече страници, вдигат сърдечни наздравия и по един или друг начин преживяват милиони вълнения и смехове.

Бил съм с тях известно време и те са щедри и забавни души, но сега трябва да кажа една истина, която ще ги изстреля през покрива: те се събират заради самото събиране. Те са ложа. Ако не им харесваше толкова много да си имат собствена тайфа, нямаше да има категория,

наречена „научна фантастика“. Те обичат да не спят по цяла нощ и да спорят по въпроса „Що е научна фантастика?“ Същата полза ще има, ако попитаме „Какво са големите езера?“ или „Какво са масоните?“

Е, светът щеше да е жалък, ако нямаше безсмислени обществени образувания. Щеше да има много по-малко усмивки и още по-малко публикации. А за публикациите в областта на научната фантастика може да се каже следното: ако някой може поне малко да пише, вероятно ще го публикуват. В златната ера на списанията, която не беше чак толкова отдавна, толкова много се търсеха недопустими боклуци, че всичко това доведе до изобретяването на електрическата пишеща машина и, между другото, финансира заминаването ми от Скенектади. Щастливи дни! Сега обаче отнесеният първокурсник може да търси моментално писателско признание само в един тип списание. Познайте кой.

Кое то не означава, че редакторите на списанията за научна фантастика, антологии и романи нямат вкус. Имат и след малко ще се спра и на тях. Хората, които справедливо могат да бъдат обвинени в липса на вкус в тази област са 75 процента от писателите и 95 процента от читателите. Или не толкова липса на вкус, колкото детинщина. Зрелите взаимоотношения, дори и с машини, не вълнуват неизкушеното мнозинство. Това, което то знае за машините, е описано изцяло в книгата „Популярна механика“ от 1933 г. Това, което то знае за политика, икономика и история, може да бъде намерено в алманаха „Информация моля“ от 1941 г. Това, което знае за отношенията между мъжете и жените, произлиза предимно от чистата и порнографската версии на „Меги и Джигс“.

* * *

Известно време преподавах в едно някак особено средно училище за някак особени деца и научната фантастика на деня, всяка научна фантастика, беше кръсът за всички момчета там. Те не можеха да различат едно произведение от друго — мислеха, че всички са чудесни и проникновени. Това, което толкова им допадаше, според мен, освен факта, че дотогава не бяха виждали комикси без картинки, беше категоричното обещание за едно бъдеще, с което те, *такива*,

каквито са, биха могли да се справят. В това бъдеще те щяха да са най-малкото високопоставени запасни офицери, такива, каквито са, с пъпките, девствеността си и всичко останало.

Любопитното е, че американската космическа програма не ги вълнуваше изобщо. Не че беше прекалено зряла за тях. Напротив — те очарователно смятаха, че по нея работят и че я финансират настъпени по ушите юноши като тях самите. Просто бяха реалисти — съмнявах се, че някога ще завършат средно образование, а същевременно знаеха, че всеки нещастник, който иска да влезе в програмата, най-малко трябва да е станал бакалавър на науките и че наистина хубавите постове се полагат на нещастници с докторски степени.

Между другото, повечето завършиха училището. И повечето сега четат за бъдеще, настояще и минало, с които никой не може да се справи: „1984“, „Невидимият“, „Мадам Бовари“. Особено си падат по Кафка. Маниаците на тема научна фантастика могат да кажат: „Ха! Че Оруел, Елисън, Флобер и Кафка също са научни фантасти!“ Често казват такива работи. Някои са достатъчно луди, за да се опитват да впримчат и Толстой. Все едно да твърдя, че всеки по-забележителен човек по същество принадлежи на Делта Ипсилон, моята собствена ложка, между другото, независимо дали го знае или не. Кафка би бил много нещастен член на тази ложка.

Слушайте обаче — за редакторите, антологите и издателите, които поддържат полето на научната фантастика живо и отделно: те са неизменно брилянтни, чувствителни и много добре информирани. Те са сред много малкото американци, в чиито умове сладко се преплитат двете култури на Ч. П. Сноу. Публикуват толкова много лоши неща, защото хубавите се намират трудно и защото смятат за свой дълг да насърчават всеки писател, колкото и да е ужасяващ, който дръзне да включи техниката в човешкото уравнение. Браво на тях. Те искат сочни образи на новата реалност.

И от време на време ги получават. Заедно с най-лошите творения на Америка — ако се изключат образователните списания, — те издават и някои от най-добрите. Те имат възможност да се сдобият с малкото наистина много добри произведения, въпреки ниските бюджети и незрялата читателска аудитория, защото за немалко добри писатели изкуствената категория, чекмеджето с етикет „научна фантастика“, винаги ще бъде дом. Тези писатели бързо се превръщат в

старци и заслужават да бъдат наричани грандове. Те не са останали без признание. Ложата ги обсипва с почести. И с любов.

Ложата ще се разпадне. Всички ложички се разпадат, рано или късно. И все повече писатели от „общото течение“, както хората на научната фантастика наричат света извън чекмеджето си, ще започнат да включват технологиите в разказите си или най-малкото ще им отдадат дължимото в историите си за лошата мащеха. Междувременно, ако напишете разказ със слаб диалог, калпави образи, лоша мотивация на героите и липса на здрав разум, нищо не ви пречи да вкарате в него малко физика или химия, или дори магия и да го изпратите на списанията за научна фантастика.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.